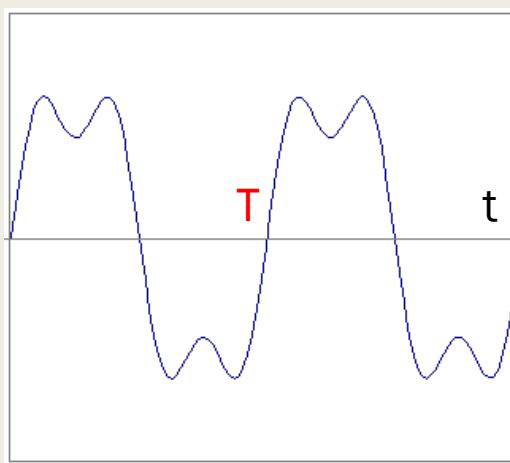
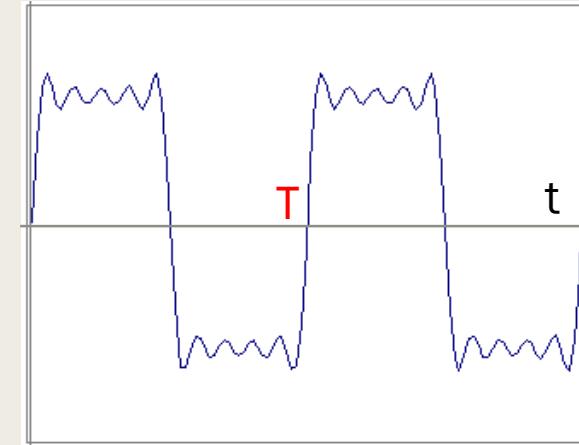
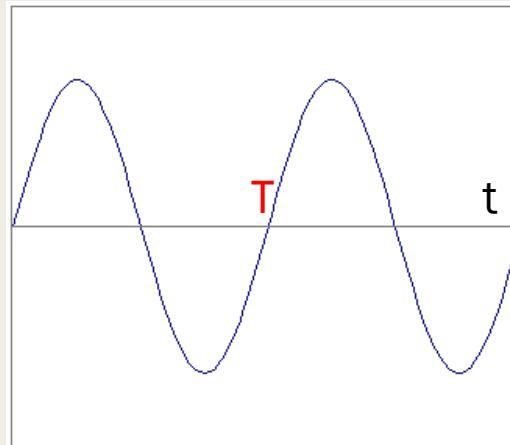

FREKVENCIJSKI DOMEN

Primena DSP u upravljanju

Signali u vremenskom domenu

- Analiza složenih signala
- Frekvencija signala jedna od najbitnijih karakteristika
- Primer analize zvuka
- Frekvencijski domen

Kolika je frekvencija
Prikazanih signala?

Frekvencijska analiza signala

- Metoda koja bi dala odgovor na pitanje frekvencija složenih signala
- Složeni signali su svi osim prostoperiodičnih (sinus, odnosno kosinus)
- Ideja je da se složeni signal (funkcija) razloži na jednostavnije komponente
- Signal, odnosno funkcija $f(x)$ može se **predstaviti Tajlorovim redom:**

$$f(x) = f(a) + \frac{f'(a)}{1!}(x - a) + \frac{f''(a)}{2!}(x - a)^2 + \frac{f^{(3)}(a)}{3!}(x - a)^3 + \dots = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f^{(n)}(a)}{n!} (x - a)^n.$$

- Prikaz signala u obliku polinoma nam ipak ne daje odgovor na pitanja vezana za frekvencije signala i nema neki fizički smisao

Jean Baptiste Joseph Fourier (1768-1830)

- 1807. godine je tvrdio:
  - Svaka periodična funkcija se može predstaviti linearnom kombinacijom **sinusa** i **kosinusa** na različitim frekvencijama.
- Teško za poverovati?
  - Nisu poverovali ni Lagrange, Laplace, Poisson and ostali savremenici
  - Furijeovi radovi čak nisu prevedeni na engleski sve do 1878!
- Ali je istina!
  - Danas poznato kao **Furijeov red**
  - Verovatno jedan od najznačajnijih alata koje danas upotrebljavamo u inženjerstvu

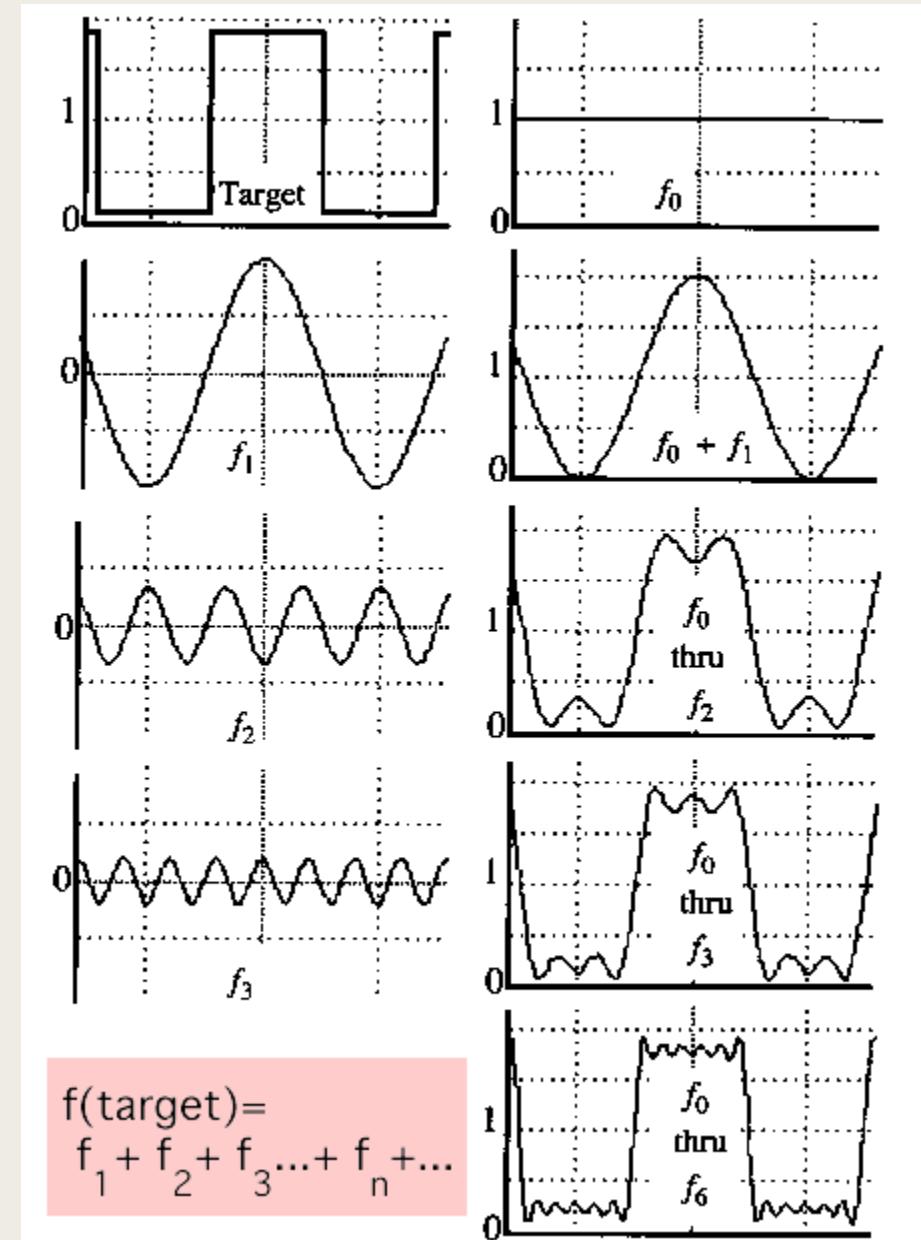

Suma prostoperiodičnih funkcija

- Osnovna komponenta:

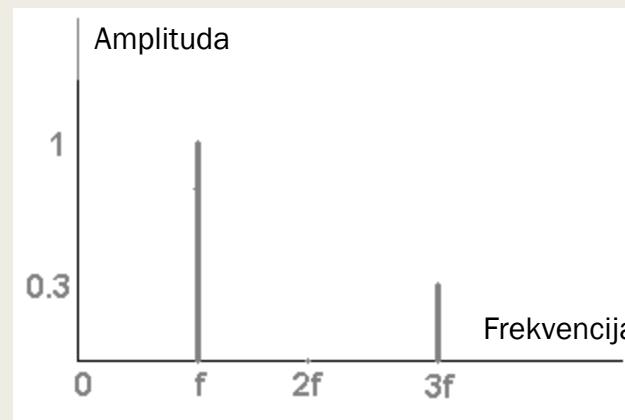
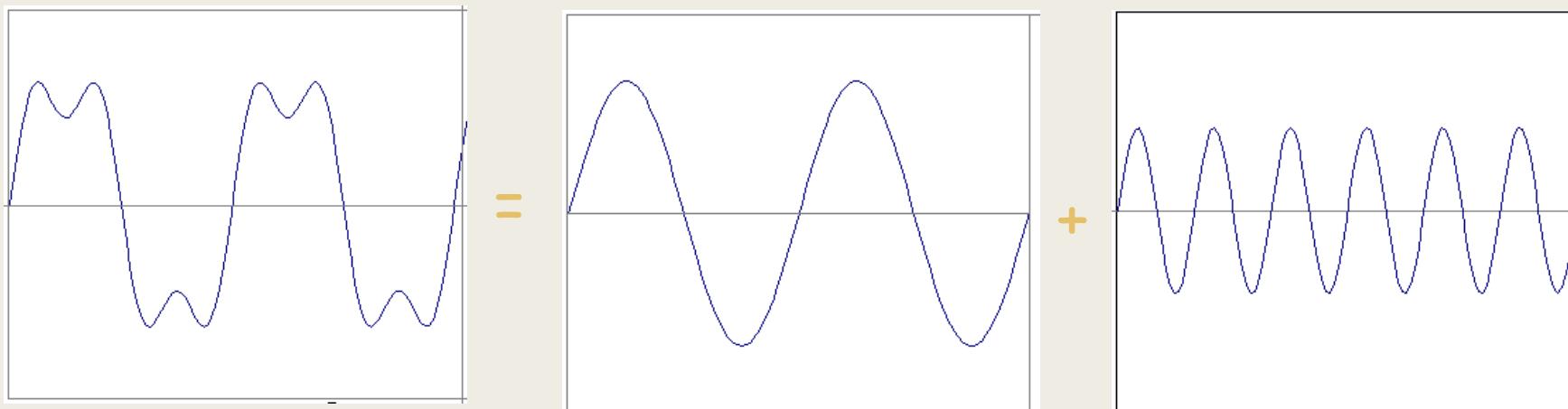
$$A \sin(\omega x + \phi)$$

- Sabiranjem dovoljnog broja osnovnih komponenti možemo dobiti bilo koji signal $f(x)$
- Tri podešljiva parametra svake komponente:
  - **Frekvencija** ω
  - **Amplituda** A
  - **Faza** ϕ

Suma prostoperiodičnih funkcija

- Primer : $g(t) = \sin(2\pi f t) + (1/3)\sin(2\pi (3f) t)$

Furijeov red

Frekvencijski domen periodičnih signala

- Perioda periodičnog signala je najmanji pozitivan realan broj T_P za koji važi:
 $f(t) = f(t + kT_P), \quad k = 1, 2, 3, \dots$
- Periodični signal $f(t)$, periode T_P može se prikazati Furijeovim redom:
- $$f(t) = a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos(n\omega_P t) + \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin(n\omega_P t); \quad \omega_P = \frac{2\pi}{T_P}$$
- $$a_0 = \frac{1}{T_P} \int_{-T_P/2}^{T_P/2} f(t) dt$$
- $$a_n = \frac{2}{T_P} \int_{-T_P/2}^{T_P/2} f(t) \cos(n\omega_P t) dt; \quad n = 1, 2, 3, \dots$$
- $$b_n = \frac{2}{T_P} \int_{-T_P/2}^{T_P/2} f(t) \sin(n\omega_P t) dt; \quad n = 1, 2, 3, \dots$$

Furijeov red

- Ako primenimo Ojlerove formule Furijeov red možemo napisati kao sumu kompleksnih prostoperiodičnih funkcija:

- $$f(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} d_n e^{jn\omega_P t}$$

- $$d_n = \frac{1}{T_P} \int_{-T_P/2}^{T_P/2} f(t) e^{-jn\omega_P t} dt$$

- Ili na sledeći način:

- $$f(t) = A_0 + \sum_{n=1}^{\infty} A_n \cos(n\omega_P t + \varphi_n)$$

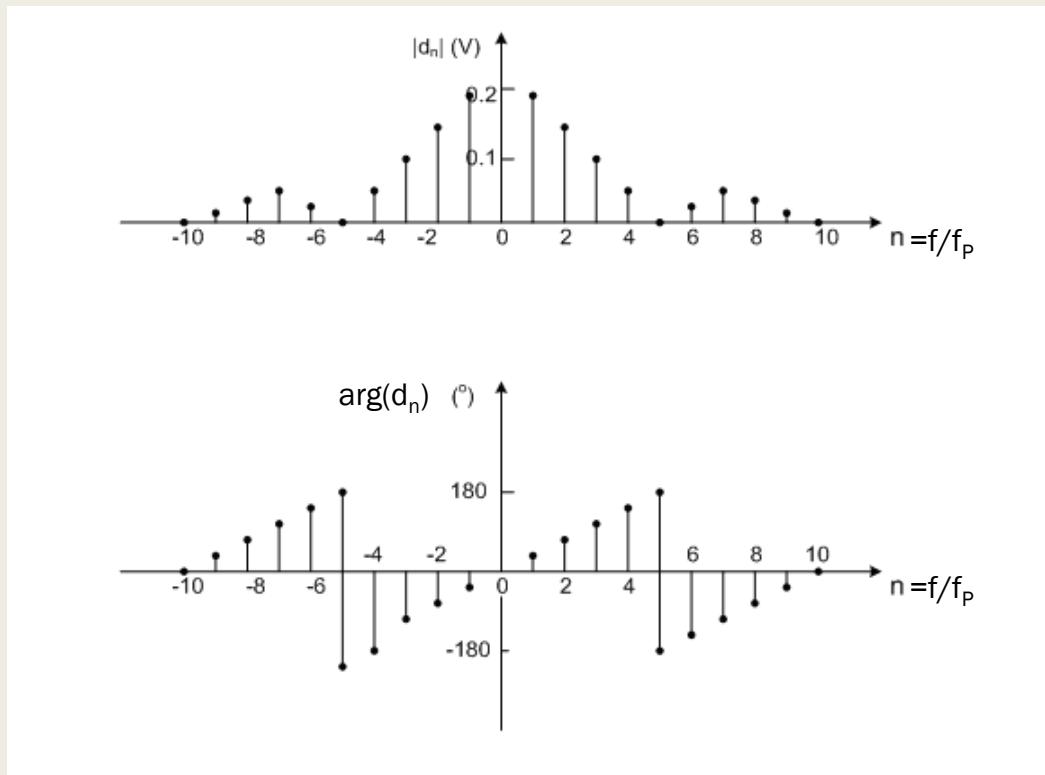
- $$A_0 = |d_0|$$

- $$A_n = 2|d_n|$$

- $$\varphi_n = \arg(d_n)$$

Spektar signala

- Najčešće se grafički prikazuje na dva grafika, nezavisna promenljiva je frekvencija:
  - Amplitudski spektar: prikazuje vrednosti koeficijenta $|d_n|$ ili A_n
  - Fazni spektar: prikazuje vrednosti koeficijenta $\arg(d_n)$ ili φ_n
- Harmonik = prostoperiodična komponenta
- n je redni broj harmonika
- Nulti harmonik = srednja vrednost signala
- Amplitudski spektar je parna funkcija
- Fazni spektar je neparna funkcija

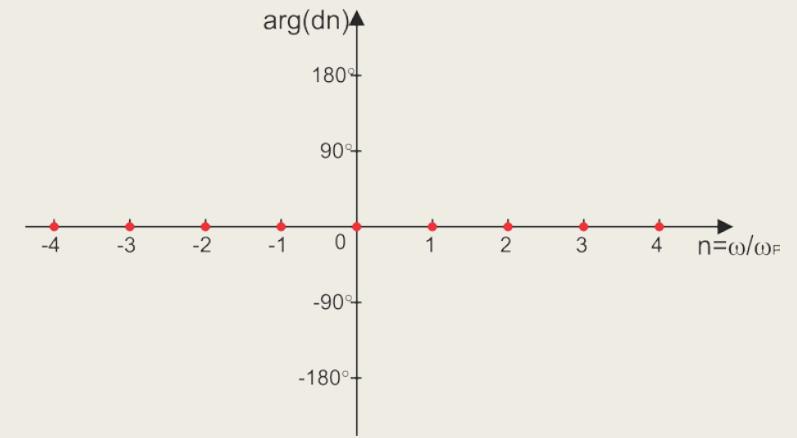
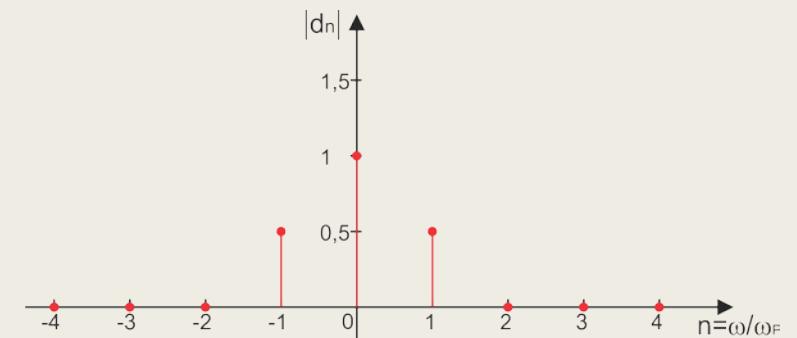
Snaga

- Snaga nultog harmonika: $P_0 = A_0^2 = |d_0|^2$
- Snaga ostalih harmonika: $P_n = \frac{1}{2} A_n^2 = 2 |d_n|^2$
- Ukupna snaga signala: $P = A_0^2 + \frac{1}{2} \sum_{n=1}^{\infty} A_n^2$
- Odnosno: $P = \frac{1}{T} \int_{-T/2}^{T/2} f^2(t) dt$

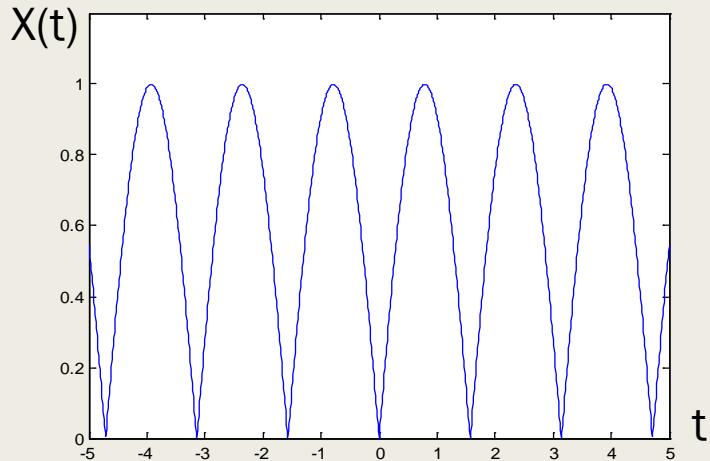
Primer 1: $f(t) = 1 + \cos(\omega_P t)$

$$f(t) = 1 + \frac{e^{-j\omega_P t} + e^{j\omega_P t}}{2} = 1 + \frac{1}{2}e^{-j\omega_P t} + \frac{1}{2}e^{j\omega_P t}$$

$$d_0 = 1 \quad d_{-1} = \frac{1}{2} \quad d_1 = \frac{1}{2} \quad d_n = 0 \text{ za } |n| > 1$$

Primer 2: $x(t) = |\sin 2t|$

- Perioda funkcije $\sin 2t = \sin(2 \pi t / T_p)$?
- Perioda je $T_p = \pi$
- Perioda $x(t)$ je upola manja
- $T = (\pi/2)s$ i $\omega_0 = 4\text{rad/s}$

$$\begin{aligned}d_n &= \frac{1}{T} \int_0^T x(t) e^{-jn\omega_0 t} dt = \frac{1}{T} \int_0^T \sin 2t \cdot e^{-j4nt} dt = \frac{1}{T} \int_0^T \frac{e^{j2t} - e^{-j2t}}{2j} \cdot e^{-j4nt} dt = \\&= \frac{1}{2jT} \int_0^T e^{j2(1-2n)t} dt - \frac{1}{2jT} \int_0^T e^{-j2(1+2n)t} dt = \\&= \frac{1}{2jT} \cdot \frac{1}{2(1-2n)} e^{j2(1-2n)t} \Big|_0^T + \frac{1}{2jT} \cdot \frac{1}{2(1+2n)} e^{-j2(1+2n)t} \Big|_0^T = \\&= \frac{1}{4T(1-2n)} \cdot (1 - e^{j2(1-2n)T}) + \frac{1}{4T(1+2n)} \cdot (1 - e^{-j2(1+2n)T})\end{aligned}$$

$$d_n = \frac{(1 + 2n)(1 - e^{j2(1-2n)T}) + (1 - 2n)(1 - e^{-j2(1+2n)T})}{4T(1 - 4n^2)} =$$

$$\frac{(1 - e^{j2(1-2n)T} + 1 - e^{-j2(1+2n)T}) + 2n(1 - e^{j2(1-2n)T} - 1 + e^{-j2(1+2n)T})}{4T(1 - 4n^2)} =$$

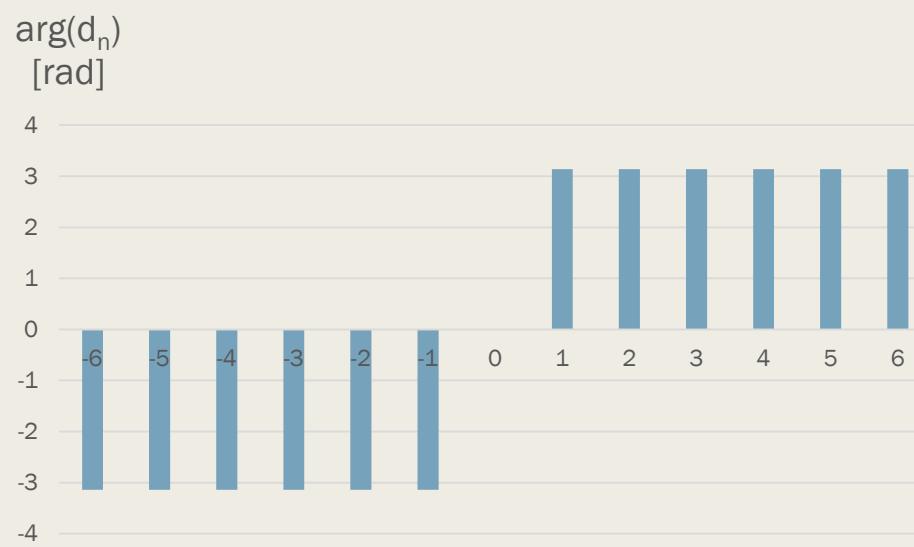
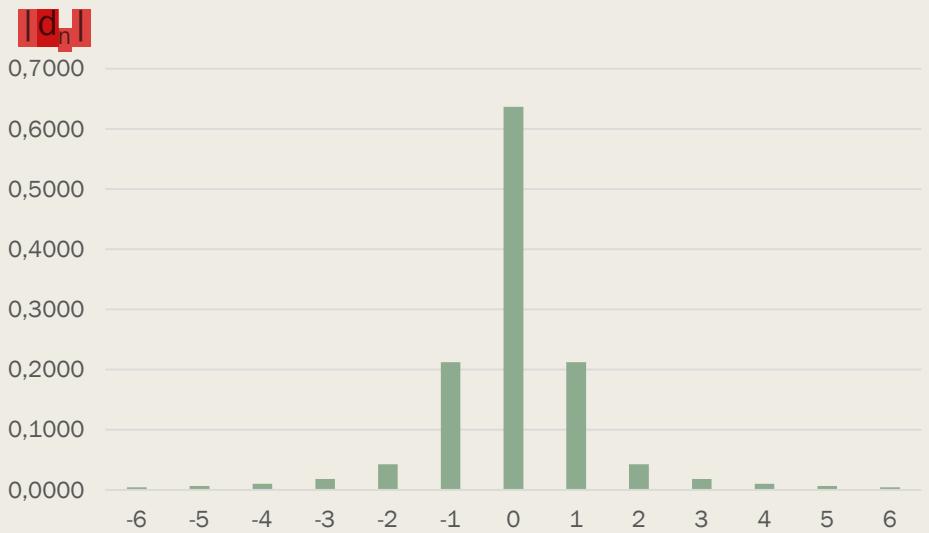
$$\frac{(2 - e^{j2(1-2n)T} - e^{-j2(1+2n)T}) + 2n(e^{-j2(1+2n)T} - e^{j2(1-2n)T})}{4T(1 - 4n^2)} =$$

$$\frac{(2 - e^{j2(1-2n)T} - e^{-j2(1+2n)T}) + 2n(e^{-j2(1+2n)T} - e^{j2(1-2n)T})}{4T(1 - 4n^2)} =$$

$$\frac{(2 - e^{j2T}e^{-j4nT} - e^{-j2T}e^{-j4nT}) + 2n(e^{-j2T}e^{-j4nT} - e^{j2T}e^{-j4nT})}{4T(1 - 4n^2)} =$$

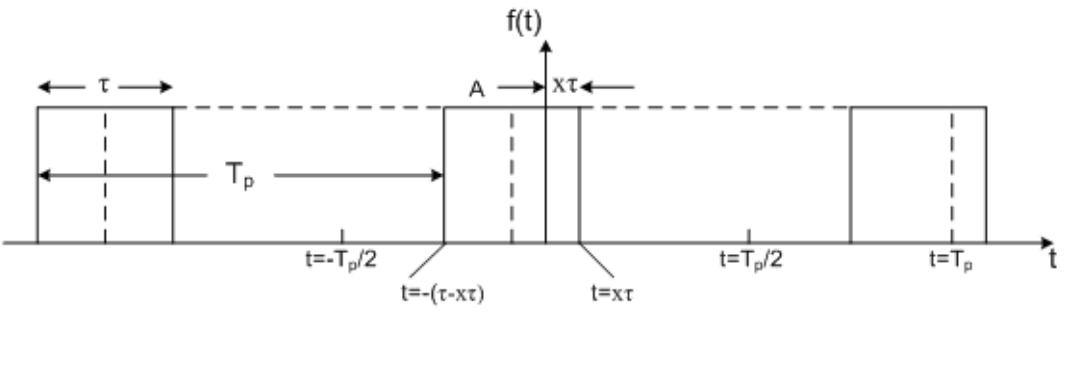
$$\frac{(2 - e^{j\pi}e^{-j2n\pi} - e^{-j\pi}e^{-j2n\pi}) + 2n(e^{-j\pi}e^{-j2n\pi} - e^{j\pi}e^{-j2n\pi})}{4T(1 - 4n^2)} =$$

$$\frac{(2 + 1 + 1) + 2n(-1 + 1)}{4T(1 - 4n^2)} = \frac{4}{4T(1 - 4n^2)} = \frac{2}{\pi(1 - 4n^2)}$$

n	$ d_n $	$\arg(d_n)$
-6	0,0045	-3,14
-5	0,0064	-3,14
-4	0,0101	-3,14
-3	0,0182	-3,14
-2	0,0425	-3,14
-1	0,2123	-3,14
0	0,6369	0
1	0,2123	3,14
2	0,0425	3,14
3	0,0182	3,14
4	0,0101	3,14
5	0,0064	3,14
6	0,0045	3,14

Primer 3:

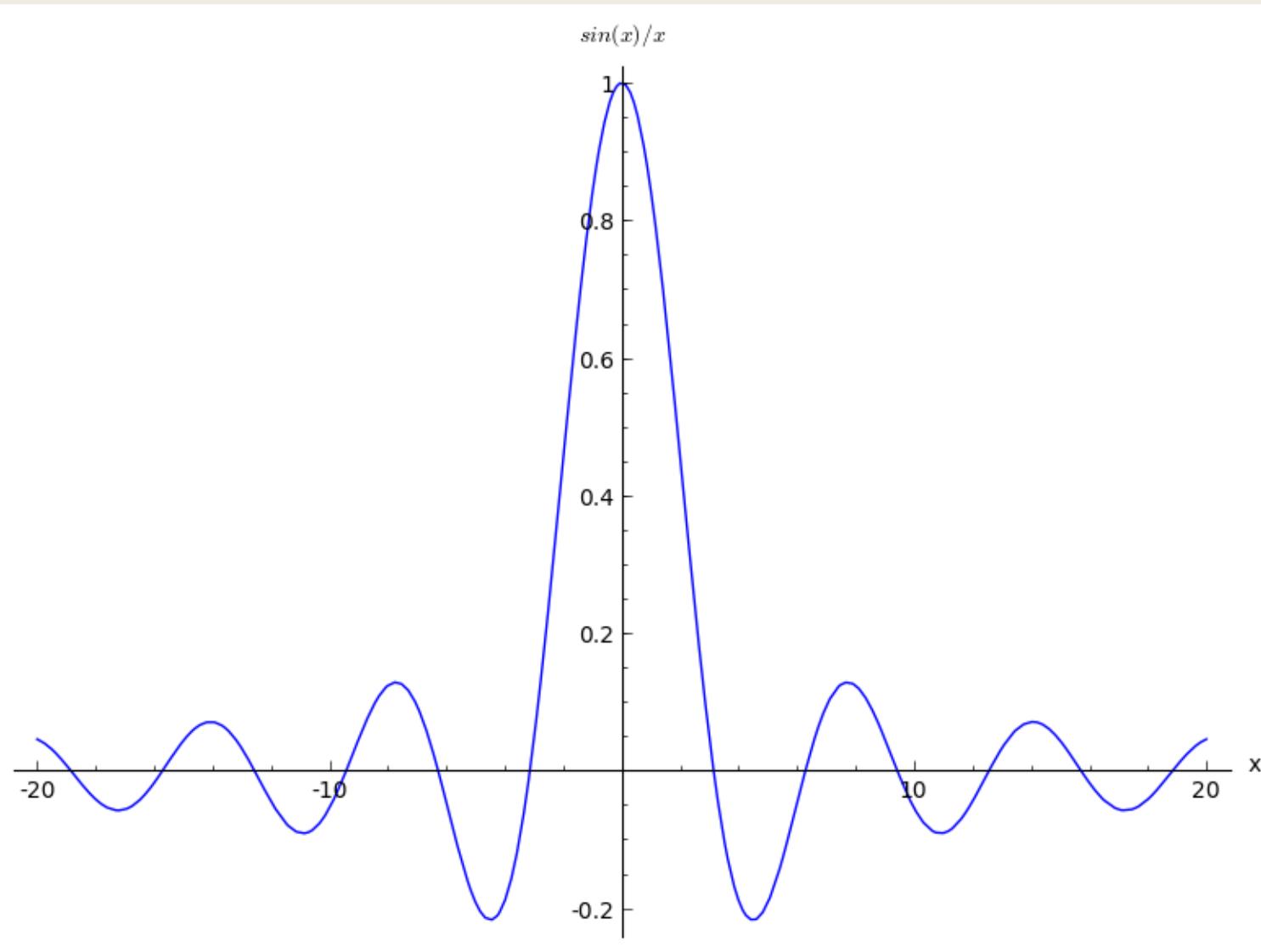
$$d_n = \frac{1}{T_p} \int_{x\tau-\tau}^{x\tau} A e^{-jn\omega_0 t} dt = \frac{A}{-jn\omega_0 T_p} e^{-jn\omega_0 t} \Big|_{x\tau-\tau}^{x\tau} = \frac{A}{jn\omega_0 T_p} e^{-jn\omega_0 x\tau} (e^{jn\omega_0 \tau} - 1) =$$

$$= \frac{A}{jn\omega_0 T_p} e^{-jn\omega_0 x\tau} e^{jn\omega_0 \tau/2} 2j \sin(n\omega_0 \tau / 2) = \frac{A\tau}{T_p} \frac{\sin(n\omega_0 \tau / 2)}{n\omega_0 \tau / 2} e^{jn\omega_0 (0.5-x)\tau}$$

$$(e^{jn\omega_0 \tau} - 1) = e^{jn\omega_0 \tau/2} \cdot 2j \frac{e^{jn\omega_0 \tau/2} - e^{-jn\omega_0 \tau/2}}{2j} = e^{jn\omega_0 \tau/2} \cdot 2j \cdot \sin(\frac{n\omega_0 \tau}{2})$$

$$|d_n| = \frac{A\tau}{T_p} \left| \frac{\sin(n\omega_0 \tau / 2)}{n\omega_0 \tau / 2} \right|$$

$$\phi_n = n\omega_0 (0.5 - x)\tau \xrightarrow{\pm\pi} \text{pri promeni znaka: } \frac{\sin(n\omega_0 \tau / 2)}{n\omega_0 \tau / 2}$$

Za $\tau=T_p/5$ i $x=0$

Harmonici sa nultom **amplitudom:**

$$|d_n| = \frac{A\tau}{T_p} \frac{\sin(n\omega_0\tau/2)}{n\omega_0\tau/2} = 0$$

$$\frac{n\omega_0\tau}{2} = k\pi \Rightarrow n = \frac{2k\pi}{\omega_0\tau} = \frac{kT_p}{\tau}$$

$$\omega_0 = \frac{2\pi}{T_p} \quad \text{i} \quad \tau = \frac{T_p}{5} \Rightarrow n = 5k$$

Za $\tau=T_p/2$ $n=2k$

svi parni harmonici imaju nultu amplitudu

